

Et inkluderende miljø i en flerkulturell barnehage

En kvalitativ studie av to barnehagers inkluderende miljø

Najma Abubakar
[kandidatnummer: 5]

Bacheloroppgave
[BMBAC3900]

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning:.....	3
1.1 Valg av tema og problemstilling:	3
1.2 Oppgavens oppbygning:.....	4
2.0 Teoridelen:.....	4
2.1 Mangfold og inkludering:.....	4
2.1.1 Ulike tilnærminger til mangfold:	5
2.2 En flerkulturell barnehage:	6
2.3 Interetnisk lek:.....	7
2.4 Foreldresamarbeid:	8
2.5 Flerspråkighet:.....	9
2.6 Barnehagen som en lærende organisasjon.....	10
3.0 Metode:	11
3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategier:.....	11
3.2 Utvalg av informanter:	12
3.3 Adgang til feltet:.....	12
3.4 Beskrivelse av gjennomføring:.....	13
3.5 Metodekritikk:.....	13
3.5.1 Validitet.....	13
3.5.2 Reliabilitet.....	13
3.6 Analysearbeid:.....	14
3.7 Etske retningslinjer:	15
4.0 Drøfting av funn.....	15
4.1 Dynamisk språksyn på flerspråkighet.....	16
4.2 Fra intraetniske til interetniske lekesituasjoner.....	18
4.3 Inkludering av flerspråklig foreldre	21
4.4 Fellesforståelse blant ansatte.....	22
5.0 Avslutning og konklusjon:	24
6.0 Litteraturliste	26
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	28
Vedlegg 2: Informasjon og samtykkeskjema	29

1.0 Innledning:

Flerspråklighet er en realitet i dagens globaliserte verden, og barnehager forventes å møte behovene til barn med ulike bakgrunner. Dette inkluderer å tilby et inkluderende miljø som sikrer vellykket integrering av flerspråklige barn i leke- og samhandlingsaktivitetene i barnehagen. Det er imidlertid en utfordrende oppgave for pedagogiske ledere, men er en veldig viktig oppgave, da det krever at de er oppmerksomme på og følsomme for behovene til barna i deres omsorg. Flerspråklige barn bringer et unikt sett med ferdigheter og perspektiver til barnehagen. Rammeplanen skriver at vi skal bruke mangfoldet som ressurs og uansett bakgrunn, skal alle barn inkluderes i barnehagehverdag (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Det er veldig viktig å anerkjenne potensialet til disse barna og strebe etter å skape et miljø som oppmuntrer deres læring og utvikling. Det betyr at når det gjelder lek og samspill i barnehagen, er det avgjørende å skape en imøtekommende og innbydende atmosfære for flerspråklige barn.

1.1 Valg av tema og problemstilling:

Som ei jente med minoritetsbakgrunn, har jeg alltid vært interessert i temaet inkludering og hva det vil si å delta i et større samfunn. Da jeg kom til Norge som 13 åring, opplevde jeg vanskeligheten det har å lære ett nytt språk og delta i et samfunn som jeg ikke hadde noe felles med. Det var krevende å føle inkludert og noen ganger har jeg selv valgt å trekke meg tilbake med tanke på at jeg kan ikke gjøre meg forstått både språklig og kulturelt.

Tilbaketrekningen var både bevist og ubevist, og jeg hadde ikke noen som jeg kunne fortelle hvorfor jeg gjorde det jeg gjorde. Barn er ikke kognitivt ferdig utviklet og derfor er det viktig at den voksne kan fange opp barnas uttrykk og støtte gjennom utviklingen. Med tanke på mine erfaringer og ønsket om å støtte barn, har jeg valgt DMMHs (Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning) fordypnings studie som går utpå flerkulturelt forståelse. Gjennom denne fordypnings studiet tilegnet meg nyttige kunnskap som kan hjelpe meg med å realisere drømmen min som er å kunne hjelpe mennesker særlig barn når det gjelder inkludering i samfunnet. Utfra dette interesse har jeg valgt temaet inkludering av flerspråklige barn som bachelor tema mitt.

Å velge en konkret problemstilling var litt vanskelig fordi temaet er så vidt og det er flere retninger en kan velge. Etter en periode med forming av ulike problemstillinger, leste jeg en artikkel med tittelen *Tilgang til fellesskap i den flerkulturelle barnehagen* av Katrine Giæver og da tenkte jeg hvilken rolle språk, andrespråks utvikling og den dominerende kulturen spiller når det gjelder inkludering. Problemstillingen som jeg til slutt formet lyder slik:

Hvordan arbeider pedagogiske ledere for å skape et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage?

I min studie har jeg intervjuet to pedagogiske ledere med lang erfaring med temaet. En av pedagogiske lederen jobber i en kommunal barnehage og den andre jobber i en privat barnehage. Problemstillingen er veldig åpen, men fokuset i oppgaven ligger i hvilken tilnærming pedagogiske ledere har til språklig og kulturelt mangfold og hvordan de jobber med det i barnehagen.

1.2 Oppgavens oppbygning:

Strukturen for oppgaven er delt i 5 kapitler med tilhørende underkapitler. Kapittel 1 er det introduksjonen til bacheloroppgaven hvor jeg allerede har begrunnet mitt valg av tema og problemstilling. Kapittel 2 tar utgangspunkt i mitt teoretiske grunnlag, som er relevant i henhold til tema og problemstillingen. Jeg har delt dette kapittelet inn i flere underkategorier. Kapittel 3 er begrunnelse av valgte metode. Dette inkluderer en beskrivelse av forskningsmetodene, metodekritikk, analyseteknikker og forskningsetikk. Kapittel 4 vil inneholde en drøfting av funnene fra min studie og implikasjonene for fremtidig forskning. Til slutt er kapittel 5 en konklusjon som oppsummerer og gir en samlet vurdering av min forskning og kapittel 6 med litteraturliste. Intervjuguiden og samtykkeskjemaet skal komme i tillegg som vedlegg.

2.0 Teoridelen:

I denne teori delen skal jeg skrive om teoriene som jeg mener er relevant og som kan være til støtte når jeg senere i oppgaven skal drøfte problemstillingen. Jeg deler dette kapitlet i 6 deler med temaene mangfold og inkludering, en flerkulturell barnehage, interetniske lek, foreldresamarbeid, flerspråklighet og barnehagen som lærende organisasjon.

2.1 Mangfold og inkludering:

Mangfold er et stort begrep som omfatter et bredt spekter av forskjeller mellom mennesker. Disse forskjellene kan være basert på rase, etnisitet, kjønn, kultur, alder, religion, seksuell legning, sosioøkonomisk status og mange andre faktorer (Glaser, Hjem og barnehage som helhet i barnets liv, 2018, ss. 241-242). I rammeplanen står det at barnehagen skal utnytte mangfold som en verdifull ressurs i sitt pedagogiske arbeid og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Å jobbe med mangfold skal ikke være et tilleggsarbeid, men heller en normal del av barnehagens hverdag.

Inkludering er et viktig og relevant begrep i problemstillingen min så vel som dagens samfunn og ifølge Ann Kristin Larsen og Mette Vaagan Slåtten innebærer inkludering i barnehagen at alle barn, uavhengig av evne, kultur, rase, kjønn og alder, har mulighet til å delta i det sosiale fellesskapet i barnehagen (2019, s. 113). Dette betyr at alle barn i barnehagen skal anerkjennes som individ for hvem de er uansett bakgrunn. Videre skriver de at begrepet inkludering tar sikte på å etablere et rom som er fritt for diskriminering, rasisme og ekskludering og fremmer demokrati. Den streber etter å skape en atmosfære der hvert barn blir behandlet med respekt, verdsatt og tatt imot med åpne armer (2019, s. 113).

Mangfold og inkludering er viktige verdier som bør innprentes i tidlig alder. Barnehagealder er en kritisk tid i et barns liv, hvor de begynner å samhandle med mennesker fra forskjellige bakgrunner, raser og evner. Derfor er det viktig å skape et inkluderende og imøtekommende miljø der alle barn føler seg verdsatt og respektert.

2.1.1 Ulike tilnæringer til mangfold:

Mangfold er en viktig del av samfunnet vårt, og det blir stadig viktigere å innlemme det i utdanningssystemet vårt. Barnehagen er det første trinnet, og det er mange barn som blir introdusert for et mangfold av kulturer og bakgrunner der. Det finnes to ulike primære tilnæringer til mangfold: ressursorientert og problemorientert.

Ifølge rammeplanen skal barnehage bruke mangfoldet som ressurs, altså personalet skal ha en ressursorientert tilnærming til mangfoldet (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Dette skal komme frem i barnehagens pedagogisk arbeid. Ifølge Sigrun Sand vil personalet med denne tilnærmingen fokusere på ressursene ved individet enn problemene/begrensningene (2020, ss. 148-149). Denne tilnærmingen anerkjenner at hvert barn er unikt, og deres bakgrunn, kultur og erfaringer er verdifulle eiendeler som kan berike opplevelsen for alle barn og voksne i barnehagen.

Et begrep som kan knyttes til ressursorientert tilnærming til mangfoldet er kulturrelativisme. Ifølge Tone Horntvedt (2014, ss. 241-242) er kulturrelativisme ideen om at kulturell praksis og tro skal forstås i sammenheng med deres egen kultur i stedet for å bedømmes etter standardene til en annen kultur. Dette betyr at det som kan anses som akseptabelt eller uakseptabelt i en kultur kanskje ikke er det samme i en annen. Å ha en kulturrelativistisk holdning betyr ikke at en aksepterer det som er uakseptabelt, men heller anerkjenner det (Sigrun, 2020, s. 85).

Problemorientert tilnærming til mangfoldet handler om å se utelukkende på de negative sidene ved mangfold i stedet for dets positive aspekter og ressurser. Hildegunn Fandrem skriver at holdning som er basert på denne tilnærming, skaper en «vi-de» holdning (2018, s. 279). En slik holdning klarer ikke å gjenkjenne kompleksiteten til mangfold og det faktum at hvert barn, foreldre/foresatte og personale har sine unike erfaringer og perspektiver.

Etnosentrisme er det motsatte av kulturrelativisme. Begrepet refererer til troen på at ens egen kultur er overlegen andre, noe som fører til mangel på forståelse og respekt for andre kulturer (Sigrun, 2020, s. 85). I barnehagesammenheng betyr dette at personalet dømmer andre kulturer basert på deres egne kulturelle verdier og tro.

2.2 En flerkulturell barnehage:

I lys av min problemstilling finner jeg det avgjørende å skrive om en flerkulturell barnehage, men først hva er kultur? Kultur er et komplekst begrep som kan være vanskelig å definere. Horntvedt forklarer kultur som en livsstil for en gruppe mennesker - atferden, troen, verdiene og symbolene de aksepterer, vanligvis uten å tenke på dem. Kultur er ikke statisk, men dynamisk og går i arv fra generasjon til generasjon (2014, ss. 239-240). Med denne forståelsen av kultur, kan det oppstå misoppfatning av begrepet flerkulturell barnehage fordi ord rett kan begrepet betyr eksistensen av flerkulturer i en barnehage. En flerkulturell barnehage er mer enn det og som Fandrem hevder er det ikke bare antallet flerkulturelle barn en barnehage har, men heller hvordan barnehagen ser og bruker dette kulturelle mangfoldet i barnehagen som virkelig betyr noe (Fandrem, 2018, s. 263).

I henhold til rammeplanen skal personalet anerkjenne og synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, oppmuntre til ulike kulturelle uttrykk og identiteter blant barn, og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer (2017, s. 48). Men dette er først og fremst avhengig av personalets holdninger til mangfold og hvordan de iverksetter i barnehagens hverdag. Holdningene kommer til uttrykk gjennom handlingene og derfor er det viktig at en er bevisst over reaksjoner og handlinger knyttet til ulike atferd blant barn og foreldre (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2012, s. 73).

I en flerkulturell barnehage er det viktig at personalet skaper felles opplevelser for barn, som kan bidra til inkludering i barnehagen. Her vil jeg trekke frem Katrine Giæver sin artikkel med tittelen *Tilgang til fellesskap i den flerkulturelle barnehagen*, for å skrive om viktigheten det har at voksne i barnehagen er bevisst rollen sin. I hennes artikkel kommer det tydelig frem at barns språklige og kulturelle bakgrunn kan ha betydning for om de gis like muligheter til å

bidra og delta i fellesskapet. Hun benytter Mikhail Bakhtins teori om kommunikasjonsfære og talesjanger for å støtte studien sin (Giæver, 2020).

Bakhtins begrep om en 'kommunikasjonssfære' refererer til det dynamiske sosiale rommet der mennesker samhandler og forhandler om mening med hverandre. Samtidig kan "talesjangeren" forstås som den spesifikke måten individer forholder seg til hverandre og kommuniserer sine tanker og ideer innenfor denne sfæren. Ifølge Giæver, mener Bakhtin at en må tilpasse seg forholdene i kommunikasjonssfærene gjennom å rette seg inn mot et felles grunnlag og beherske talesjangeren som gjelder. I hennes studiet var talesjangerne preget av ulike former for norsk kultur, noe som virket ekskluderende for barn med minoritets bakgrunn (Giæver, 2020). Det dette viser er viktigheten felles samhandlingsgrunnlag har for å unngå ubevisst/bevisst ekskludering av noen barn fordi som Giæver skrivet «Et felles samhandlingsgrunnlag gjorde det mulig for personalet å følge opp noen sjangre, mens mangel på felles erfaringer eller kunnskaper i språkene barna behersket best, kom i veien for å utvikle nye sjangere som kunne inkludere flere barn» (Giæver, 2020).

2.3 Interetnisk lek:

I denne delen av teorien vil jeg trekke frem teorien om interetnisk lek fordi den er så relevant for studiet mitt samt barnehagemiljøet som er flerkulturelt i dagens samfunn. Lek er en viktig del av barns liv, og den spiller en avgjørende rolle i deres utvikling. Det er gjennom lek at barn lærer å samhandle med andre, uttrykke sine følelser og utvikle de nødvendige ferdighetene for voksenlivet (Lillemyr, 2020, s. 31). I rammeplanen står det at lek skal være en avgjørende plattform for utvikling og læring for barn, samt for å fremme sosial og språklig samhandling. I tillegg understreker rammeplanen at barnehagen skal gi et miljø der alle barn kan nyte lekens gleder, enten det er individuelt eller sammen med jevnaldrende, og oppleve følelser som glede, humor, spenning og engasjement (2017, s. 20).

Økende mangfold i barnehagefeltet samt i samfunnet, har interaksjoner mellom barn på tvers av kulturer blitt mer normalisert enn før. Berit Zachrisen skriver om interetniske leker som er det motsatte av intraetnisk lek. Intraetnisk lek refererer til lek blant barn fra samme etniske gruppe, mens interetnisk lek er lekesituasjoner som involverer barn med ulike etnisk bakgrunn (Zachrisen, 2015, s. 12). Et sentralt konsept som Zachrisen introduserer i sitt arbeid med interetniske lekearenaer, er ideen om fire maktposisjoner som barna kan innta. I hennes bok, skriver hun at i studiet hennes, inntar barn med minoritets bakgrunn vanligvis en følgende posisjon. *En følgende posisjon* har lite innflytelse på leken og til vanlig blir enig i ideene av den som er i førende posisjonen. *En førende posisjon* er en posisjon som gir barna stor makt

og til vanlig bestemmer innholdet i leken.. Den tredje posisjonen er den *likestilte posisjonen* og som ordet sier er mer likestilt enn den i følgende posisjonen. Den som er i likestilt posisjonen, er mer for medbestemmelse og selvbestemmelse over egne lekehandlinger. Den siste posisjonen er den *potensiell deltaker*, denne posisjonen er ikke med i leken, men observerer på side linje for å innhente kunnskap som etterspørres i leken (Zachrisen, 2015, s. 33).

Zachrisen skriver videre om ulike lekekapitaler som er viktig på ulike nivåer for å kunne delta i lek og den som jeg ser viktig for studiet mitt er kommunikativ. kommunikativ kapital refererer til et individs evne til å kommunisere effektivt med andre. Dette inkluderer både verbale og ikke-verbale kommunikasjonsferdigheter, samt evnen til å lese og tolke sosiale signaler. Denne lekekapital er veldig relevante i dagens samfunn der vi er så mangfoldige både språklig og kulturelt og som Zachrisen skriver kan majoritetsspråket (i denne tilfelle norsken) fremstå som mer ønskelig og får mer anerkjennelse enn minoritetsspråket. I interetniske lekesituasjoner kan det å ikke beherske i majoritetsspråket gjøre det utfordrende å delta fullt ut i interetniske lekesituasjoner (2015, ss. 34-35).

2.4 Foreldresamarbeid:

Samarbeidet mellom hjem og barnehagen utgjør helheten av barnas liv og ved et godt samarbeid mellom oppdragelse arenaene kan bidra til barnas trivsel og læring (Glaser, 2018, s. 11). For å sikre barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, skal samarbeidet med hjemmet ifølge rammeplanen, skje både på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget (2017, s. 29). Dagens samfunn er barnehagen preget av mangfold i ulike område både kulturelt og språk, og derfor blir samarbeid med familie mer viktig. Men dette er først og fremst avhengig av personalets holdninger til mangfold og hvordan de iverksetter i barnehagens hverdag. Holdningene kommer til uttrykk gjennom handlingene og derfor er det viktig at en er bevisst over reaksjoner og handlinger knyttet til ulike atferd blant barn og foreldre (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2012, s. 73).

En viktig teori som jeg vil fremme knyttet til foreldresamarbeid er forskeren Charlotte Palludans teori om undervisningstone og utvekslingstone. Undervisningstone er preget av situasjoner der barna er mindre språkaktive og voksne legger vekt på å forklare og instruere barnet, altså er barnets rolle å høre og svare når de blir slits spørsmål. Utvekslingstonen derimot er typisk for situasjoner der barnet og pedagogen er likeverdige partnere i dialog

samspillet. Palludan fant i forskningen sin at det samme mønstret som preger samtalen mellom barnet og den voksne i barnehagen, også finnes i samtaler mellom foreldre og personalet. Det hun påpeker i forskningen er at foreldre og barn med minoritets bakgrunn i samtale med personalet, posisjonerer seg selv eller blir posisjonert i en undervisningstone (Glaser, 2018, s. 121).

2.5 Flerspråklighet:

Med behovet for tverrkulturell kommunikasjon, er det viktig at små barn blir eksponert for flere språk og kulturer fra en tidlig alder. Flerspråklige barn blir ofte stemplet som minoritetsspråklige barn i ulike settinger. Innenfor et barnehagemiljø klassifiseres et barn som minoritetsspråklige dersom ingen av foreldrene snakker majoritetsspråket som morsmål (Cejka, Gujord, & Selås, 2017, s. 11). Med disse barna bruker personalet som Palludan har forsket på en undervisningstone, mens med barn med majoritetsbakgrunn bruker personalet en utvekslingstone ifølge Glaser (2018, s. 121).

Barnehagen er gjerne den første arenaen der barn møter det språklig og kulturelle mangfoldet og derfor er det viktig at personalet har et ressursorientert til nærming til mangfoldet.

Rammeplanen pålegger personalet å «bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen, støtte flerspråklige barn i å bruke sitt morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norsk-/samiskspråklige kompetanse» (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 24).

Ved å støtte barnets morsmål bidrar også barnehage personalet utviklingen av barnets andrespråk. Dette kan nås ved en heteroglossiske språkideologi.

Heteroglossiske språkideologi bygger på erkjennelsen av at barn kan bruke morsmålet og andrespråket på en fleksibel måte, for å skape mening og få en plass i barnehagens fellesskap. Med andre ord, understreker ideologien at blanding av språk, kodeskifting mellom språk og oversettelse av ideer fra ett språk til et annet som ryggraden i hvordan flerspråklige barn kommuniserer, forstår og lærer i barnehagen (Fodstad, 2022, s. 138). Ideologien fremmer det rammeplanen sier, altså at personalet skal bidra at språklig mangfoldet blir en berikelse for hele barnegruppen og samtidig støtte barnas flerspråklighet.

En teori som jeg vil nevne i forhold til flerspråklighet er Jim Cummins teori *Isfjellmetaforen*. Denne metaforen sammenlignes flerspråklighet med to isfjell, der toppen av isfjellet representerer språkferdighetene som er synlige på overflaten, mens hoveddelen av isfjellet, skjult under overflaten, representerer de dypere, mindre synlige aspektene ved språkkunnskaper. Med dette mente han at språkene har med likhet med toppene av isfjellet, et

felles fundamentalt som skjuler seg under overflaten. Sonja Kibsgaard og Olaf Husby forklarer teorien videre og skriver at toppene representerer språkene vi bruker daglig og det som er under overflaten representerer underliggende kognitive mekanismer (2014, s. 49). Denne felles underliggende språkeviden gir grunnleggende språkstøtte for både førstespråket til barn og andrespråket. Alt som læres på begge språkene vil da bli en del av denne banken (CUP) for å bli trukket på ved behov på tvers av språk (Garcia & Wei, 2019, ss. 30-32). Kjernen i teorien ligger i forestillingen om at det å tilegne seg nytt vokabular på et av språkene vil styrke og utvide begge språkene, gitt deres delte grunnlag og at begrepsforståelse av ett språk kan overføres til det andre språket og barna trenger da å lære bare selv begrepet siden forståelse er allerede der.

I en barnehage som fremmer heteroglossisk språkideologier, kan det benyttes transspråking som pedagogisk tilnærming. Transspråking teorien er utviklet av Ofelia Garcia og Li Wei og teorien er et banebrytende arbeid som har utfordret tradisjonelle perspektiver på språk og tospråklighet. Forfatterne argumenterer for at språk ikke er et statisk objekt eller system, men snarere en flytende prosess som stadig skifter og utvikler seg. De tar til orde for en mer dynamisk tilnærming til å studere språk som tar hensyn til tospråklighetens komplekse og flersidet natur (Garcia & Wei, 2019, ss. 31-35). Denne tilnærmingen avviser forestillingen om at språk er en atskilt og separat enhet, og anerkjenner i stedet måtene forskjellige språk er sammenkoblet og gjensidig avhengige av. Garcia definerer begrepet transspråking som:

en tilnærming til tospråklighet som ikke er sentrert rundt språk, slik det ofte er, men rundt de tospråkliges praksis, som lett kan observeres. Disse globale transspråkingspraksisene ses her ikke som bemerkelsesverdige eller uvanlige, men tas for det de er, nemlig den normale måten å kommunisere på, som kjennetegner samfunn verden over, med noen unntak i noen enspråklige enklaver. (Garcia & Wei, Transspråking, språk, flerspråklighet og opplæring, 2019, s. 38)

Transspråking gir større fleksibilitet og kreativitet i språkbruk i barnehagen, ettersom enkeltbarn oppmuntres til å trekke på alle sine språklige ressurser for å kommunisere effektivt og benyttes også i det pedagogiske arbeidet ved å ta hensyn til alle de ulike språkene som finnes i barnehagen.

2.6 Barnehagen som en lærende organisasjon

Ifølge rammeplanen er barnehagen en «lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige

rollemodeller» (2017, s. 15). Ifølge Lisa Barsøe som videre trekker frem Peter M. Senge, en lærende organisasjon er preget av sin forpliktelse til vekst og utvikling. Der oppmuntres ny og innovativ tankemønstre og hvor mennesker kontinuerlig lærer, både individuelt og kollektivt som gjør det mulig for å utvide sine evner for å oppnå ønskede resultater (Barsøe, 2013, s. 123). Personalet deler kunnskap og veileder hverandre gjennom ulike møter, både avdelingsvis og personalmøter som er felles for hele barnehagen. Gjennom disse møtene løftes personalgruppens kompetanse og som Gotvassli skriver anses personalets kompetanse som det viktigste bidraget til å sikre god kvalitet i barnehagen (Gotvassli, 2021, s. 144) Gjennom slike refleksjoner utvikles en felles forståelse og et godt samarbeid som vil bidra til å nå organisasjonens mål og sikre god kvalitet i barnehagene.

3.0 Metode:

I metodekapittelet vil jeg forklare og begrunne metodene jeg har valgt for å svare på problemstillingen min.

3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategier:

I denne oppgaven har jeg valgt kvalitativ metode for å forske på problemstillingen. Kvalitative metoder innebærer å samle inn og analysere ikke-numeriske data som observasjoner, intervjuer og dokumenter. Denne metoden brukes for å utforske og forstå sosiale fenomener, og den er spesielt nyttig i forskning der målet er å få innsikt i et fenomen fra deltakernes perspektiv (Dalland, 2021, ss. 54-56). For dette forskningsprosjektet valgte jeg å benytte kvalitative metode da de er spesielt godt egnet for å utforske pedagogiske leders tilnærming til språklig og kulturelt mangfold og hvordan de jobber med det i barnehagen.

I mitt arbeid har jeg brukt et semistrukturert intervju av to pedagogiske ledere fra to ulike barnehager. Begge intervjuene ble det tatt opp på lydopptak og deretter transkribert. Denne type intervju er en type kvalitativ forskningsmetode der jeg har noen forberedte spørsmål og følger en intervjuguide (Dalland, 2021, s. 83). Jeg lot informantene svare fritt på spørsmålene og oppfordrer dem til å gi detaljert informasjon. Metoden ga meg også fleksibiliteten til å stille oppfølgingsspørsmål og utforske emnet enda mer i dybden. En av de viktigste grunnene til at jeg valgte denne metoden var fordi den gir tilgang til virkelige erfaringer og meninger fra eksperter på området, altså pedagogiske ledere. Ved å intervjuer de med erfaring i temaet, er jeg i stand til å få en dypere forståelse av temaet og i tillegg gir intervjuer et vell av primærkildemateriale som er uvurderlig når en skriver en oppgave.

3.2 Utvalg av informanter:

Mitt utvalg av informanter var målrettet utvalg på grunn av mitt tema, som handler om å skape et inkluderende miljø i en flerkulturell barnehage. Målrettet utvalg kan også kalles strategisk utvalg (Dalland, 2021, s. 59). Jeg ønsket å velge ut informanter som hadde erfaring med problemstillingen og kunne gi innsikt i temaet. Derfor gikk jeg for pedagogiske ledere fordi det er de som er med barna og planlegger og tilrettelegger det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Jeg intervjuet to pedagogiske ledere som jeg på forhånd visste hadde langvarige erfaringer med temaet.

Informant 1: Er utdannet barnehagelærer og jobbet lenge i barnehagefeltet. I hennes avdeling er det barn i alderen tre til seks og 12 av 18 barn har norsk som andrespråket sitt.

Informant 2: Har bachelor i barnehagelærerutdanning og har også jobbet lenge i feltet. Hun gikk fra å være pedagogiske leder i en barnehage der majoriteten av barna var barn med norsk som førstespråket sitt, til en barnehage der majoriteten av barna, er barn med norsk som andrespråk.

3.3 Adgang til feltet:

En av de avgjørende faktorene som kan avgjøre om forskning lykkes eller mislykkes, er tilgang til feltet og informanter som anses som relevante for problemstillingen (Thagaard, 2019, s. 59). I starten av mitt arbeid fant jeg to ulike innganger til barnehagene som jeg ønsket å undersøke. Den første inngangen kom gjennom en barnehagelærer fra tidligere praksisbarnehage. Jeg visste at hun var aktuell for temaet mitt og da tok jeg kontakt med henne ved å ringe henne og satt opp intervju. Den andre inngangen var gjennom en medstudent som hadde praksisperiode i en internasjonal barnehage. Studenten visste hva temaene mine handlet om og kontaktet meg, men dessverre, når jeg skulle ta kontakt med pedagogiske lederen, ble hun tatt ut i streik. Som Thagaard (2019, s. 59) skriver må en forsker være forberedt og ha alternativ setting for prosjektet i tilfelle slike problemer oppstår. Tilgangen til den tredje inngangen kom gjennom et morsmål assistent som jeg kjenner. Han utlyste meg at det var mulighet å finne pedagogiske leder som har erfaring i temaet mitt i barnehagen han jobber i. Jeg ringte styreren og var heldig og fant pedagogiske leder med erfaringen, kontaktet og satt opp et intervju.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring:

Når det gjelder å gjennomføre intervjuer som en del av forskning, er det noen viktige skritt å ta før en setter i gang. Å følge disse trinnene kan bidra til å sikre at intervjuene er produktive, informative og gir meningsfulle data for prosjektet.

Først og fremst er det avgjørende å utvikle et tydelig forskningsspørsmål eller et sett med spørsmål som skal lede intervjuene altså en intervjuguide (vedlegg 1) og samtykkeskjema (vedlegg 2). Disse skjemaene ble tilsendt til begge informantene mine før selve intervjuene. I samtykkeskjemaet kom det også frem at det blir benyttet båndopptaker som er lånt fra Dronning Maud Minne Høyskole og etter endt prosjekt skal alt slettes/makuleres. Før jeg startet selve intervjuet gikk jeg gjennom samtykkeskjemaet med informantene for å unngå at misforståelser oppstår.

3.5 Metodekritikk:

Når en person utfører en kvalitativ forskning som intervju er det viktig at man tenker på metodekritikk. Metodekritikk brukes ofte for å vurdere forskningens validitet og reliabilitet. I dette kapitlet skal jeg skrive om disse begrepene og knytte det til min forskning.

3.5.1 Validitet

Validitet refererer til nøyaktigheten av dataene eller i hvilken grad innsamlingsmetoden undersøker det den er ment å undersøke (Dalland, 2021, s. 245). For å styrke validiteten, ble det valgt intervju som metode og utarbeidet en intervjuguide med åpnespørsmål som er relevante til temaet mitt som handler om inkludering i en flerkulturell barnehage. For å unngå at det oppstår misforståelser om hva intervjuet skal være om, gikk jeg gjennom prosjektets beskrivelse og samtykkeskjemaet med informantene mine. En annen faktor som styrker validiteten av prosjektet er min nærhet av feltet som nesten ferdig utdannet barnehagelærerstudent og erfaring som assistent i barnehage (Thagaard, 2019, ss. 104-106).

3.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet i kvalitativ forskning, derimot, refererer til konsistensen eller påliteligheten til forskningsresultater (Dalland, 2021, s. 246). Det er flere faktorer som kan påvirke reliabiliteten til kvalitativ forsknings prosessen. En av faktorene er valg av deltakere. Jeg valgt informantene mine ut fra at dem er pedagogiske ledere og har lange erfaring av min problemstilling. Dette gjorde jeg for å sørge høy reliabilitet for funnene mine. Andre faktor kan være bruken av hensiktsmessige datainnsamlingsmetoder. Jeg har valgt intervju hvor jeg

tok opp lyd fordi, som Thagaard skriver, denne datainnsamlingsmetoden gir den mest fyldige informasjonen om problemstillingen (2019, s. 111) og styrker reliabiliteten til studiet mitt.

Et annet begrep som jeg vil trekke frem er prosjektets overførbarhet. Kvalitativ forskningsoverførbarhet refererer til ifølge Thagaard (2019, s. 182) hvilken grad funnene i en studie kan brukes på andre situasjoner. Det er et viktig hensyn i kvalitativ forskning, da det bestemmer resultatenes generalisering. Funnene fra prosjektet kan være relevante eller nyttige i en annen kontekst med lignende egenskaper, hvis pedagogiske ledere stor sett jobber som informantene mine. Det er viktig å merke seg at overførbarhet ikke innebærer universell anvendelighet. Dette betyr at bare fordi forskningens funn er overførbare til andre kontekster, betyr det ikke nødvendigvis at de er universelt anvendelige.

3.6 Analysearbeid:

Analytisk arbeid er en essensiell komponent i kvalitativ forskning, siden det hjelper forskere til å forstå dataene de har samlet inn. Ifølge Dalland (2021, s. 94) innebærer analytisk arbeid systematisk undersøkelse og tolkning av data for å identifisere mønstre, temaer og søker mening som kan belyse problemstillingen. For meg startet analysedelen allerede under intervjuene, der jeg tok litt notater ved siden av. Dette gjorde jeg for å skrive ned for eksempel spesifikke kroppsspråk og spørsmål som dukket opp under intervjuene.

Etter innsamlet data, bearbeidet jeg dataene ved å transkribere lydopptakene. Å transkribere lydopptak er et viktig skritt i behandlingen av data, spesielt når man utfører kvalitativ forskning. Det innebærer å konvertere talte ord til skrevet tekst, som deretter kan analyseres og tolkes. Når vi transkriberer intervjuer til skriftlig tekst, mister vi som Dalland skriver, nyansene som følger med det talte ordet, som informantens tonefall, ansiktsuttrykk og kroppsspråk (2021, s. 95). Etter å ha transkribert intervjuet ord for ord, bearbeidet jeg det ved å renskrive for eventuelle typografiske feil, grammatikk og/eller stavefeil. Jeg organiserte det også i mer sammenhengende setninger og avsnitt, samtidig som jeg prøvde å beholde intervjuobjektets originale ord og meningen.

Prosessen etter transkriberingen innebåret at jeg leste nøye gjennom hver intervjuutskrift flere ganger for å få en dypere forståelse av svarene gitt av informantene. Deretter organiserte jeg dataene i kategorier basert på temaene som kom frem fra intervjuene (Dalland, 2021, s. 96). For å gjøre det lettere for meg selv, fulgte jeg intervjuguiden min. Dette tillot meg å identifisere sentrale problemstillinger og temaer som ble belyst av informantene. Etter det lyttet jeg til

lydopptaket flere ganger for å se om jeg holdte meningen i transkriberingen og organiseringen etter det.

3.7 Ethiske retningslinjer:

Gjennomføring av kvalitativ forskning krever overholdelse av etiske retningslinjer for å sikre at rettighetene og verdighetene til deltakerne beskyttes. Bergsland og Jæger skriver om tre hovedprinsipper som gjelder forskerens etiske ansvar.

Den primære etiske hensyn i kvalitativ forskning er informert samtykke. Informantene må være fullstendig informert om formålet med studien, hvilken informasjon som skal samles inn, hvordan den skal brukes, hvem som skal ha tilgang til den og hva deres involvering vil innebære. For å bevare dette har jeg utarbeidet et samtykkeskjema i forkant av intervjuene, der informasjon om forskningsprosjektet og rettighetene til informantene kom tydelig frem (Bergsland & Jæger, 2022, s. 47). Begge informantene fikk samtykkeskjemaet og før intervjuet gikk jeg gjennom skjemaet med informantene for å sikre meg at det var ikke noe misforståelser.

Det andre prinsippet for etisk forskning handler som Bergsland og Jæger skriver, om informantenes konfidensialitet. Det er viktig å opprettholde anonymiteten og personvernet til de som deltar. Informasjon om konfidensialiteten, ble fremhevet i samtykkeskjemaet, i tillegg benevnes informantene som pedagogiske leder 1, pedagogiske leder 2 eller informant 1 og informant 2 for å ha variasjoner gjennom oppgaven og samtidig bevare konfidensialiteten (2022, s. 47).

Det siste prinsippet handler om konsekvenser som forskningen kan medføre. Forskere må respektere deltakernes verdighet, velvære, og unngå å forårsake skade eller ubehag under forskningsprosessen (Bergsland & Jæger, 2022, s. 49). For min forskning har jeg fulgt de etiske retningslinjene og for å konkludere intervjuene har jeg spurte informantene hva de synes om en slik forskning. Svarene jeg fikk tyder på at det var kunnskapsrike og reflekterte svar.

4.0 Drøfting av funn

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere funnene fra de to kvalitative intervjuene som jeg har gjennomførte med tilhørende drøfting. Ved hjelp av analyseringen av intervjuene, har jeg avgjort hvilke funn som er mest relevant for min problemstilling. Denne delen har jeg delte opp i fire underkategorier utfra de temaene som var gjennomgående i intervjuene. De fire temaene ble dermed dynamisk språksyn på flerspråklighet, fra intraetniske til interetniske

leksituasjoner, inkludering av flerspråklig foreldre og fellesforståelse blant ansatte. Funnene skal drøftes ved hjelp av teoridelen som jeg har redegjort for i kapittel 2 og drøftingen skal sees i sammenheng med oppgavens problemstilling:

Hvordan arbeider pedagogiske ledere for å skape et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage?

4.1 Dynamisk språksyn på flerspråklighet

Dynamisk språksyn kan forstås på ulike måter, som for eksempel, slik Garcia og Wei fremmer det, der de beskriver dynamisk språk som tospråklige personers språkpraksiser, som komplekse og interrelaterte. Det vil si at språkene ikke fungerer separat, men heller i ett språkssystem (2019, s. 31). Denne forklaringen kommer jeg til å bruke, siden det er relevant for oppgaven og begge informantene mine har jobber etter en mer heteroglossiske språkideologi enn en monoglossisk. Dette samsværer med det Garcia og Wei uttrykker som et mål i pedagogisk sammenheng. Da jeg stilte spørsmål om tilrettelegging for at flerspråklige barn som er nye i det norske språket likevel får delta i lek og samspill i barnehagehverdagen, forteller informant 2 blant annet:

Opp på kjøkkenet, har vi bøker der mangfoldet er representert. Vi har eventyr og da bruker vi morsmål.no som har flerspråklige eventyr. Vi har ti forskjellige språk, men bare en morsmålslærer. Jeg benytter meg av han. Vi har for eksempel fortalt bukkene Bruse og da snakker jeg norsk, mens morsmål læreren snakker arabisk og somalisk

Dette funnet stemmer godt med heteroglossisk språkideologi og transspråking som pedagogiske tilnærming, der bruk av hele språkrepertoaret på en fleksibel måte er ryggraden for kommunikasjon (Fodstad, 2022, s. 138). Denne tankegangen viser hvordan bruk av ulike språk kan bidra med inkludering i fellesskapet. Her brukes det tre forskjellige språk som kan være til stor støtte for de som er i prosessen av andrespråks innlæring. Videre bidrar denne måten å arbeidet på til anerkjennelse og identitetsbekreftelse av enkelte barn. Anne Høigård som videre referer til Gunhild T. Alstad skriver at bruk av morsmålet i barnehagen kan bidra til status blant barna, utvikle barnas flerspråklige identiteter og at deres flerspråklige stemmer blir hørt (Høigård, 2019, s. 151). Ved å fortelle eventyret på somalisk og arabisk i tillegg til norsk, bidrar det til at barna som har disse språkene som morsmål får anerkjennelse og identitets bekreftelse.

Ved å bruke barnegruppens språklige mangfold på denne måten, som informant 2 uttrykker, jobber barnehagen med det som rammeplanen fremmer, altså at de skal bidra til at språklig

mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 24). Her ser vi også at informant 2 benytter seg av transspråking som pedagogisk tilnærming fordi hun benytter seg av ulike språk i sitt pedagogiske arbeid og, som jeg har skrevet i teoridelen gir denne tilnærmingen fleksibilitet og kreativitet i språkbruk i barnehagen (Garcia & Wei, 2019, ss. 31-35). Informant 1 på andre side, benytter seg ikke av morsmåslærer og da jeg stilte samme spørsmål, forteller hun:

Informant 1: Hvis de bare prater morsmål hjemme, hjemme er jo selvfølge, men i barnehagen også så lærer de ikke kanskje så mye i forhold til ordforråd og språkforståelse, men leker vi med språket så behersker man også språket mer.

Slik forklarer informant 1 viktigheten det har at man er bevisst over rollen sin som språkrollemodell. Som informant 2 er informant 1 også åpen for bruk av morsmålet i barnehagen, men slik at ordforrådet og språkforståelsen kan utvikles, må man leke med språket og bruken av bare ett språk fører til at ordforrådet til barna utvikles mindre, ifølge henne. Dette kan vi se i sammenheng med Cummins isfjellmodell fordi i denne modellen har språkene felles underliggende språkferdigheter, og ferdighetene kan overføres fra et språk til et annet, men ordforrådet må man lære i de ulike språkene fordi ordforrådene til de ulike språkene er ikke det samme (Kibsgaard & Husby, 2014). Som antydnet i rammeplanen har barnehagen ansvaret for å legge til rette for den intellektuelle veksten til barna ved å styrke deres begrepsforståelse og utvide deres leksikon gjennom bruk av et variert ordforråd (2017, s. 48).

Bruk av språklig mangfoldet som ressurs bør ikke gjelde bare barna i barnehagen, men også i møte med deres foreldre/foresatte, slik som rammeplanen pålegger barnehagen (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9). Personalets holdninger har mye å si i barnehagefeltet og holdningene kommer tydelig frem i møte med barn og foreldre. Informantene mine viser at de har en ressursorientert tilnærming til foreldres språklige mangfold, i forbindelse med spørsmålet om hvordan de kommuniserer med foreldre som de ikke deler så mye språk med, forteller de:

Informant 1: Vi opplever ofte at dem sier ja eller at dem uttrykker at dem har forstått også har dem ikke det. Så det å prat med dem muntlig øye til øye istedenfor for via nett er viktig. Det å lese norsk tekst kan være vanskelig. I det daglige så prøver vi å lytte, prøver å bruke konkreter til foreldrene, så det er lettere å forstå, men det er klart det er utfordring.

Informant 2: Vi har morsmåslærere som for eksempel har oversatt på somalisk og vi har andre personale som er flerspråklige. Vi benytter oss av dem og oversetter på flere språk, henger det opp på veggene og snakker med foreldre. Med bare mailer oppstår det masse misforståelser og det er vi klar over, så vi prøver å minne dem og kommuniserer mest direkte med foreldrene.

Det informantene forteller her viser at det kan være utfordrende, men det bør ikke hindre foreldresamarbeidet fordi dette samarbeidet utgjør helheten av barnas liv. Rammepånet sier at samarbeid mellom hjem og barnehage skal ha barnets beste som mål og derfor må begge arenaene streve etter det. Bruk av foreldrenes morsmål eller bruk av tid med foreldre er også med å forebygge at foreldrene lander i en underlegen undervisningstone fordi som Palludan fant ut i sin forskning kan foreldrene med minoritets bakgrunn i samtale med personalet posisjonere seg som mottakere av en undervisningstone (Glaser, 2018, s. 121). For eksempel, som informant 2 antyder, kan bruk av morsmåslærere eller medarbeider med flerspråklig kompetanse være til stor hjelp og lette dette samarbeidet. Informant 1 viser at man må også tenke på begrensningene og finne løsninger for det, fordi som hun sier, kan å lese norsk være vanskelig for foreldre med minoritetsbakgrunn. Man kan vise konkrete og snakke med foreldrene øye til øye og være til hjelp selv om det er tidkrevende. Hennes forståelse for kommunikasjon er dermed ikke låst til det verbalspråklige fellesskapet.

4.2 Fra intraetniske til interetniske lekesituasjoner

Denne deltittelen beskriver lekesituasjonene i de to barnehagene, som informantene legger det frem. Leksituasjoner i barnehagen har utviklet seg over tid fra å være primært intraetniske til mer interetniske på grunn av økt mangfold i samfunnet og fokus på inkludering i fellesskapet. Informantene mine antyder dette, da jeg spurte hvordan de opplever samspillet i barnegruppen:

Informant 1: før var alle som kom fra Somalia her og så dem somalisk barna lekte sammen med hverandre og kanskje mindre integrert.

- *Informant 2: tidligere hadde vi mange arabiske barn så da var det at dem stengte ut norske barna fordi de snakker ikke arabisk*

Dette funnet peker begge informantene på, altså at barnehagesamfunnet tidligere var mer preget av intraetniske lekesituasjoner, i det at barna med minoritets-bakgrunn lekte sammen og ekskluderte de andre eller var mindre integrert. Ifølge Zackrisen, antyder flere studier at barnehagebarn søker andre jevnaldrende som de selv deler felles morsmål og referanse med

og at lekesituasjoner der barn leker på tvers av kulturer varer mindre (2015, ss. 43-45). Det kan være flere grunner til at barn velger intraetniske lek, for eksempel identitetsbekreftelse eller følelsen av gjenkjennelse og tilhørighet. Selv om dette er viktig, bør det ikke gå på bekostning av å ekskludere individer som ikke passer inn i deres kulturelle gruppe.

Rammeplanen konkretiserte at personalet skal forebygge slike hendelser og mønstre i barnegruppen (2017, s. 23). I tillegg fører et slik segregert lekemiljø til et begrenset læringsmiljø både for barn med minoritets- og majoritetsbakgrunn og færre muligheter til å bygge opp både egen og gruppas sosiale nettverk (Zachrisen, 2015, s. 115).

Barnehagepersonalet kan oppnå dette ved å fremme interetniske samspill og lekesituasjoner. I forbindelse med det forteller informantene at barnehagen er ikke lenger preget av intraetniske, men interetniske lekesituasjoner.

Informant 1: Nå som vi har flere nasjonaliteter så blir det ett fellesskap. Da kan det være tre nasjonaliteter i en vennegjeng på tre.

Informant 2: Nå er det majoritet av flerspråklige barn og det er mange forskjellig språk, så barna er inkluderende uansett hvor en kommer fra fordi dem er vant til at vi har forskjellige hudfarge og forskjellige språk. Det er vanlig for oss.

Flertallet av barna i informantenes barnehager er barn med minoritetsbakgrunn, og ifølge informantene leker barna nå på tvers av kulturer og språk. Ifølge Zachrisen er interetniske møter viktig for hele barnegruppa og gir flere muligheter til å utvikle sosiale bånd på tvers av etnisk bakgrunn som vennskap, fellesskap og forståelse av språklige ulikheter (Zachrisen, 2015, s. 51). Som informantene forteller ser det ut som kulturelle, språklige og etniske forskjeller er mer normalisert i de to barnehagene enn det var før, men hva med de som ikke kan språket og er ny i den norske kulturen? For å få dypere forståelse, stilte jeg informantene spørsmål om hva som er vesentlig tilrettelegging for at flerspråklige barn som er nye i det norske språket likevel får delta i lek og samspill i barnehagehverdagen. Informant 1 forteller:

Det som jeg har mest erfaring på er det hvordan språket kan være hindre. Dem strever med å komme inn i leken. De klarer ikke å gjøre seg forstått og begrunn av det oppstår det frustrasjoner som årsaker at dem ramler ut av leken eller dem trekker seg heller tilbake.

Zachrisen skriver at siden majoritetsspråket (norsk i dette tilfellet) ofte fremstår som mer attraktivt og møter mer anerkjennelse enn minoritetsspråkene, kan det ifølge flere studier være vanskelig å passe inn i interetniske lekesituasjoner uten å beherske det norske språket. Som

Zachrisen antyder her kan det være vanskelig å få innpass, men det er voksnes ansvar å hjelpe barnet inn i fellesskapet. Informanten sier at barnet ramler ut eller trekker seg tilbake fra leken på grunn av frustrasjoner over at de ikke klarer å gjøre seg forstått, men hvordan kan en tilrettelegge at barnet får innpass? Informantene forteller dette i forbindelse med spørsmålet:

Informant 1: Før i tida var det en barne-tv, «når jeg var liten var det bare en barna tv, da så vi alle samme barna tv, hadde det vært ett eventyr på barna tven, så visste vi alle hva det handlet om». I dag så er det litt ulikt. Så det er noe barnehagen må jobbe med, å få litt som felles, kanskje en felles film eller bok som hjelper dem å komme inn og ha noen ting å tilføre i leken.

Informant 2: Vi er veldig opptatt av konkrete, vise ting. For eksempel når vi synger 'Det satt to katter på ett bord', da tar jeg med meg to katter for å vise frem at det er to katte i denne sangen, også tegn til tale. Vi visualiserer med kroppen eller konkrete, både på eventyrer og sanger fordi dem som ikke kan språket skal bli inkludert.

Her trekker informant 1 frem viktigheten av det at barna har noe fellesgrunnlag som de kan bruke som inngangs billett til interetniske lekesituasjoner. Dette er et ansvar som rammeplanen pålegger personalet fordi ifølge planen, skal personalet «bidra til at barna får felles erfaringer som grunnlag for lek og legge til rette for utvikling av leketemaer» (2017, s. 20). Informant 2 på andre hånd trekker frem hvordan visualisering av konkrete kan bidra til inkludering for eksempel gjennom å visualisere det en synger. Videre forteller informant 1 at ulike lekesituasjoner har også ulike forventninger. Hun sier at lek blant små barn krever mindre verbal kommunikasjon, og de leker mest parallelt, men lek blant eldre barn, særlig rollelek, kan det være vanskelig å komme inn om man har utfordringer med språket. Dette forteller informant 1:

Rollelek kan være veldig vanskelig fordi det krever mye verbale kommunikasjon. I frilek og rollelek er det mye mer kompleks, det er mye kommunikasjon som skjer hele veien som du må få med deg. Det er mye frustrasjon og lettere å trekke seg tilbake.

Dette funnet samsvarer med det Zachrisen skriver om rollelek og kommunikativ kapital. Ifølge Zachrisen, trer kommunikativ kapital ofte frem i lek som fremhever kommunikasjon gjennom bruk av inntatte rollefigurer, både direkte og indirekte (2015, s. 34). Det er vanskelig å føle seg inkludert i fellesskapet eller i lek, når man ikke har noe felles referanse som man kan bruke for å få innpass. Videre nevner Zachrisen begrepet sjangerkonvensjon noe som vi kan sammenlikne med Bakhtins teori om kommunikasjonsfære og talesjangere. En

sjangerkonvensjon refererer til et sett med regler og strukturer som gjelder for det gitte feltet. Dette inkluderer hva som skal uttrykkes eksplisitt, hva som bør antydes eller unngås helt, og hvordan en kan si ting effektivt. I hovedsak bidrar sjangerkonvensjoner med å definere de underliggende forventningene til en bestemt arenaene (2015, s. 35). Dette kan vi gjenkjenne fra Bakhtins teori der han løfter frem at en må beherske talesjangeren som gjelder for å få innpass (Giæver, 2020). Her må barnet ikke bare beherske språket, men også kulturelle og sosiale kodene som gjelder.

Informant1 videre forteller hvordan de jobber med å inkludere 5-6 åringer som har utfordringer med språket i interetniske leker gjennom regelleker:

Informant 1: Det er vår oppgave å finne for eksempel til 5 åringer, en regel lek (stivheks, rødt lys) fordi det er noe vi gjør i fellesskap med tydelig klare regler, det er en voksen som er med. det er lettere å komme inn i fellesskapet på sånne ting.

Lek med tydelig regler kan som Zachrisen skriver, skape lekesituasjoner der barn med etnisk minoritetsbakgrunn kan ha lettere for å komme inn på arenaen sammenlignet med andre former for lek. Han mente at regler og repeterende handlinger gjør det klart for deltakerne hva slags lekeatferd som forventes av dem (2015, s. 91). Dette mente også informant 1 i det hun sier at denne type lek kan være innfallsvinkel for dem som er eldre som ikke ennå behersker det norske språket siden det er tydelig rammer som gjør det lettere for dem å forstå.

4.3 Inkludering av flerspråklig foreldre

Ifølge rammeplanen skal barnehagen «i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» og dette samarbeidet skal ha barnets beste som mål (2017, s. 29). Selv om barn tilbringer mer av sin våkne tid i barnehagen, har foreldre/foresatte den første retten over barnet og derfor er samarbeid med dem avgjørende for å kunne tilby det beste for barnet. Ifølge Glaser er dette samarbeidet avhengig av personalets syn, holdninger og å kunne se foreldrene som en ressurs for barna (2018, s. 18). I dagens samfunn samarbeider barnehagepersonalet med en gruppe foreldre som er både kulturelt og språklig mangfoldig. Intervju barnehagene jobber mot samme mål som er å forstå foreldrene og gjøre seg forstått med hjelpemidlene som er tilgjengelige. Informant 1 jobber med foreldre som ikke behersker norsk gjennom mailer, kroppsspråk og viser konkrete. Ved viktig informasjon benytter de tolk. Informant 2 på den andre hånd benytter seg av at andre i personalet er flerspråklige samtidig som de benytter seg av mailer, kroppsspråk, konkrete og ved viktig informasjon, tolk. Begge informantene

prøver å utveksle informasjon med foreldre/foresatte, ansikt til ansikt så ofte som det lar seg gjøre, og, som Glaser skriver, er dette utvekslingen av informasjon mellom hjemmet og barnehagen grunnleggende for barnets trivsel og utvikling (2018, s. 78). Som jeg har nevnt under delkapitlet dynamisk språksyn på flerspråklighet, møter informantene utfordringer gjennom dette arbeidet, men måten de tilrettelegger for foreldresamarbeidet fremmer et syn som er ressursorientert.

Begge informantene tilrettelegger for internasjonal uke, kurvfest og karneval, men informant 1 forteller at barnehagen deres går også ut av mandatet sitt for å bygge nettverk mellom foreldrene og inkludere dem:

Informant 1: Det kan være en annen ting som vi har sett, som har virka positivt i forhold til å knytt litt nettverk for eksempel bursdag feiringer. Hvis noen av barna i barnehagen har lyst til å feire bursdag og at dem har bursdag hjem til seg, kan virk skummelt til mange for da må de gå hjem til noen, men vi har lånt ut barnehagen og da ser vi at det er lettere for dem flerspråklige å komme for da er det barnehagearena, det er mindre skummelt.

Det informanten sier her, viser hvor viktig det er å se foreldrene for hvem de er og hjelpe dem til å bygge nettverk med andre foreldre. Dette bidrar også med å skape et trygt miljø for barna fordi barnet sammen med foreldre møter opp i barnehagen hvor det er trygt og det oppstår interpersonelle interaksjoner mellom barn-barn og foreldre-foreldre. Dette skaper også et miljø som forbygger fordommer og stereotyper fordi som Sigrun Sand skriver er barnehagen «en viktig møteplass også med tanke på å påvirke og snu slike holdninger i en mer positiv og anerkjennende retning» (Sigrun, 2020, s. 139). Det skaper et mer inkluderende miljø der foreldre og barn kan bli kjent med hverandre og være trygge sammen.

4.4 Fellesforståelse blant ansatte

Personalets kunnskap spiller en viktig rolle i barnehagen og dette er perspektiver vi finner i rammeplanen også. Innenfor barnehagens rammer er hele teamet en lærende organisasjon hvor profesjonalitet og etikk konsekvent reflekteres. Personalet skal, ifølge rammeplanen, være tydelig rollemodeller og er pålagt å holde seg oppdatert med den nyeste kunnskapen. Personalet skal ivareta relasjoner mellom barn i grupper og mellom barn og personale sammen med personalet og foreldrene (2017, s. 15). Inkludering av barn og foreldre i en flerkulturell barnehage krever spesiell tilrettelegging, omsorg og oppmerksomhet og som jeg har nevnt i teoridelen er dette avhengig av den pedagogiske lederens og det øvrige personalets

holdninger og syn på mangfold (Gjervan, Andersen, & Bleka, 2012, s. 73). Ut fra det jeg har skrevet til nå, kan en si at informantene mine har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet. Jeg spurte informantene hvordan de reflekterer sammen i personalgruppen over hvordan de ønsker å jobbe med inkludering av flerspråklige barn? Dette svarer informantene:

Informant 1: Refleksjonsmøter, vi har med oss praksisfortellinger der vi snakker om hvordan vi kan jobbe, hva som kan gjøres annerledes, når må vi være støttende, når må vi vær sensitive, når må vi være delaktig i lek. Vi reflekterer stor sett på avdelingsmøter og refleksjonsmøter eller på personalmøter og da kan vi ta tak i noen situasjoner og hvordan vi kan løse det.

Informant 2: Vi har avdelingsmøter en time annen hver uke. Vi har personalt møte for hele huset, 2 -3 timers møte. Vi har ledermøter en time annen hver uke, motsatt av avdelingsmøter. Nå holder vi med læring og utvikling gjennom Class og jobber med hvordan vi skal ansvar gjør hele personalgruppen. Dem bruker å skrive praksisfortellinger til meg også veileder jeg dem ut fra læring og utvikling ved bruk av Class. Jeg stiller åpne spørsmål til dem og går i dybden.

Her vil jeg først forklare hva Class er for å kunne drøfte det informant 2 sier fordi det er noe jeg ikke visste og måtte be om forklaring på. Class er forkortet for Classroom Assessment Scoring System og er et observasjonsverktøy som vurderer kvaliteten på personal-barn interaksjoner fra barnehage til ungdomsskole (Buøen, Lekahl, Drugli, Berg-Nielsen, & Lisøy, 2020). Kjernevekten i CLASS er voksnes rolle og deres ansvar for å tilrettelegge og støtte den generelle utviklingen til barn. Begge informantene benytter seg av praksisfortellinger for å reflektere rundt det praktiske som skjer i barnehagen og hvordan de kan forbedre arbeidet de gjør. Felles forståelse mellom teammedlemmene er avgjørende i barnehagen, og i henhold til rammeplanen har pedagogisk leder ansvar for å veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen iverksettes i pedagogisk praksis (2017, s. 16). Gjennom den frie dialogen og veiledningen utveksler personalet kunnskapen de sitter med og samtidig løftes personalets kompetanse (Gotvassli, 2021, s. 144). I avdelingsmøter og refleksjonsmøter er hele personalet i avdelingen med, og på personalmøter er hele barnehagepersonalet med, noe som betyr at alle reflekterer sammen og veileder hverandre. Dette er som skrevet i teori delen en viktig trekk av en lærende organisasjon, der alle kontinuerlig lærer, både individuelt og kollektivt.

5.0 Avslutning og konklusjon:

Dette studiet har vært lærerikt for meg, særlig skriveingen av bacheloroppgaven, der jeg fikk fordype meg i et tema som er interessant og er meget relevant i dagens mangfold samfunn altså inkludering, flerspråklighet og flerkulturell. Det var mye som jeg var interessert i, men omfanget av bachelor begrenset meg og derfor måtte jeg finne en problemstilling som dekker en del interessen min. For å finne mer om problemstillingen, jeg kunne ha spurt mer utfyllende spørsmål til informantene, men funnene jeg har kommet frem er også god nok til å svare på problemstillingen. Overalt har prosessen av oppgaven fra valg av tema til konklusjon skriveingen vært spennende og lærerikt. Arbeidet med oppgaven har gitt meg nye og viktige perspektiver inn mot problemstillingen min:

Hvordan arbeider pedagogiske ledere for å skape et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage?

Det som er hovedfokuset i oppgaven min, er hvilken tilnærming mine informanter har til språklig og kulturelt mangfold og hvordan de jobber med det i barnehagen. I forhold til dette vektlegger informantene mine foreldresamarbeid, interetniske møter, transspråking som pedagogiske tilnærming og flersforståelse blant ansatte.

Opplevelsen i barnehagealder er viktig for voksen livet og derfor er det nødvendig at de to oppdragelse arenaene altså hjem og barnehagen arbeider grundig sammen. Dette er noe begge av informantene mine vektlegger gjennom de to intervjuene jeg har gjennomført.

Informantene vektlegger bruk av konkreter, tolk og eventuelt andre personalet som er flerspråklige i samarbeid med foreldrene som ennå ikke behersker det norske språket. Det er selvsagt utfordring, men som det kommer frem i teoridelen og drøftingsdelen er et barns liv sammensatt av både tiden i barnehagen og tiden hjemme. Derfor er det viktig å samarbeide med foreldrene for å gi barnet best mulig omsorg og støtte. Dette samarbeidet er ikke bare nødvendig, men også utrolig verdifullt for barnets generelle utvikling og trivsel.

Informantene legger til rette for interetniske møter mellom foreldrene og mellom barna. Interetniske møter mellom foreldrene/foresatte skjer for eksempel gjennom internasjonal uke og en av barnehagen går til og med ut av mandatet sitt for å bygge nettverk mellom foreldrene og inkludere dem i hverdagen. Interetniske møter mellom barna skjer gjennom interetniske lekesituasjoner som er barneinitiert eller vokseninitiert. Informant 1 belyser hvor viktig det er at voksne er til stede og hjelpe barnet som ikke behersker det norske språket inn i fellesskapet og interetniske lekesituasjoner gjennom å tilrettelegge leker som de kan delta. For

eksempel en bør unngå rolleleker siden det krever mye verbal kommunikasjon og heller tilrettelegge regelleker. Informant 2 på sin side legger vekt på konkreter og tegn til tale, for eksempel i samlingsstund. Hun mener det er viktig at barn som har norsk som andrespråk vet hva vi synger om, ved å vise konkreter av det som ble sunget om slik at de kan føle seg inkludert i fellesskapet.

Pedagogiske lederne som jeg intervjuet, har et heteroglossisk språkideologi og transspråking som pedagogiske tilnærming som de antyder. De er åpne for morsmål bruk i barnehagen og informant 2 benytter seg til og med morsmålassistent som oversetter for eksempel eventyr og informasjon til foreldre på somalisk og arabisk. Begge informantene benytter barnegruppens språklige mangfold som ressurs.

Informantene belyser også hvor viktig det er at personalet har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet. De veileder øvrige personalet og løfte hverandres kompetanse gjennom ulike møter som avdelingsmøter og refleksjonsmøter. Gjennom disse møtene reflekterer de sammen ved bruk av for eksempel praksisfortellinger. Informantene jobber med hvordan de kan ansvar gjøre øvrige personalet gjennom å veilede dem og gå i dybden av det de har dokumentert.

Overalt vil jeg si at jeg har ikke kommet til en arbeidsmåte om hvordan pedagogiske ledere skaper et inkluderende fellesskap i en flerkulturell barnehage. Det er flere viktige faktorer som spiller inn som for eksempel samarbeid med foreldre, nærhet med barna, felles visjon blant ansatte og sist, men ikke minst løfte hverandres kompetanse og holde seg oppdatert med den nyeste kunnskap.

6.0 Litteraturliste

- Barsøe, L. (2013). *Barnehagelæreren som leder Å lede voksne i arbeid med barn*. Kommuneforlaget.
- Bergsland, M. D., & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland, & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg., ss. 15-50). Cappelen damm akademisk.
- Buøen, E. S., Lekahl, R., Drugli, M. B., Berg-Nielsen, T. S., & Lisøy, C. (2020). *CLASS-dimensjonene*. Hentet fra Trygg før 3: www.tf3.no
- Cejka, D. A., Gujord, A.-K. H., & Selås, M. (2017). Ein mangfaldig barnehage. I M. Selås, & A.-K. H. Gujord (Red.), *Språkmøte i barnehagen* (ss. 9-31). Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.
- Fandrem, H. (2018). Forstå og gjøre seg forstått. I V. Glaser, I. Størksen, & M. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis* (2. utg., ss. 259-286). Fagbokforlaget.
- Fodstad, C. D. (2022). Språkarbeid i barnehagen når barna er flerspråklige. I M. H. Frønes, & M. Kanstad (Red.), *Barnehagelæreren og barna* (ss. 134-149). Universitetsforlaget.
- Garcia, O., & Wei, L. (2019). *Transspråking, språk, flerspråklighet og opplæring*. (I. S. Holmes, Overs.) Cappelen damm akademisk.
- Garcia, O., & Wei, L. (2019). *Transspråking, språk, flerspråklighet og opplæring*. (I. S. Holmes, Overs.) Cappelen damm akademisk.
- Garcia, O., & Wei, L. (2019). *Transspråking, språk, flerspråklighet og opplæring*. (I. S. Holmes, Overs.) Cappelen damm akademisk.
- Giæver, K. (2020). Tilgang til fellesskap i den flerkulturelle barnehagen. *BARN - Forskning om barn og barndom i Norden*, ss. 43-55. doi:10.5324/barn.v38i2.3705
- Gjervan, M., Andersen, C. E., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! Perspektiver på flerkultuelt arbeid i barnehagen*. Cappelen damm akademisk.
- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Universitetsforlaget.
- Glaser, V. (2018). Hjem og barnehage som helhet i barnets liv. I V. Glaser, I. Størksen, & M. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen Forskning og praksis* (2. utg., ss. 241-258). Fagbokforlaget.
- Gotvassli, K. A. (2021). *Boka om ledelse i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Hornstvedt, T. (2014). Utvalgte begreper i flerkulturell forståelse. I P. I. Båtnes, & S. Egden (Red.), *Flerkulturell forståelse i praksis* (ss. 221-251). Gyldendal akademisk.
- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling muntlig og skriftlig*. Universitetsforlaget.
- Kibsgaard, S., & Husby, O. (2014). *Norsk som andrespråk barnehage og barnetrinn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen innhold og oppgaver*. Udir. Hentet fra <https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>

Larsen, A. K., & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst Samfunnsfag for barnehagelærere* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Lillemyr, O. F. (2020). *Lek på alvor* (4. utg.). Universitetsforlaget.

Sigrun, S. (2020). *Ulikheter og fellesskap flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. Cappelen damm akademisk.

Thagaard, T. (2019). *Systematikk og innlevelse En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Zachrisen, B. (2015). *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen*. Universitetsforlaget.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide: Bachelor

Hva vektlegger pedagogiske ledere for å inkludere flerspråklige barn i lek og samspill i barnehage?

Spørsmål:

1. Hvordan opplever du samspillet i barnegruppen?
2. Hvilke erfaringer har du med flerspråklige barns inkludering i lek?
3. Hva vektlegger du i det fysiske rommet for å skape ett innbydende og inkluderende miljø for flerspråklige barn lekemiljø?
4. Hva tror du kan være viktig for å oppmuntre flerspråklige barn til å føle seg komfortable med å uttrykke sin kultur?
5. Dersom det er barn som ikke deler så mye språk med majoriteten av barna, hvilke erfaringer har du da med å inkludere dem i leken?
6. Hva tenker du er vesentlig tilrettelegging for at flerspråklige barn som er nye i det norske språket likevel får delta i lek og samspill i barnehagehverdagen?
7. Hvordan reflekterer dere sammen i personalgruppen over hvordan dere ønsker å jobbe med inkludering av flerspråklige barn?

Spørsmål som dukket opp under intervjuene

8. Dersom det er forelderen som ikke kan det norske språket, hvordan formidler dere viktige informasjon til dem?

Avsluttende spørsmål:

9. Hva synes du om en slik forskning eller intervju?

Vedlegg 2: Informasjon og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Hva vektlegger pedagogiske ledere for å inkludere flerspråklige barn i lek og samspill i barnehage?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å se Hva vektlegger pedagogiske ledere for å inkludere flerspråklige barn i lek og samspill i barnehage? I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet å finne ut mer om Hva vektlegger pedagogiske ledere for å inkludere flerspråklige barn i lek og samspill i barnehage. Jeg ønsker å se på ulike måter å arbeide med flerspråklige barn. Noe jeg vil finne ut er om språket er det eneste nøkkelen til fellesskapet? Og Hvilken rolle spille den dominerende kulturen og verdiene i barnehagekulturen? Det jeg vil med prosjektet er å se om pedagogiske lederne lærer barna norske språket for å inkludere barna eller inkluderer hele barna (både barnets språk og kultur) i fellesskapet for å lære dem både det norske språket og kulturen. For å se litt nærmere på det ønsker jeg å observere barnegruppen i lek og ha et intervju med pedagogisk leder.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg har valgt metoden intervju og observasjon. Jeg vil først observere barnegruppen i lek. Deretter intervjuer pedagogisk leder for å se nærmere på valgt tema. Intervjuene og observasjonene vil forgå i barnehagen. Under observasjon vil jeg mest være en ikke-deltakende observant, men det kan hende at jeg blir deltakende observatør for å få dypere forståelse av situasjonen. Under selve intervjuet tenker jeg ta lydopptak som skal makuleres etter ferdig prosjektet. Hvis du velger å delta i bachelorprosjektet, innebærer det at du svarer på rundt 10 spørsmål. Det vil ta deg ca. 45 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål av temaer rundt inkludering av flerspråklig barn i lek.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes [28.04.23].

Med vennlig hilsen

Veileder: (Bachelorveiledere)

Student:

Marianne Johnsen Ryen og Cecilie Dyrkorn Fodstad

Najma Abubakar

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [Hva vektlegger pedagogiske ledere for å inkludere flerspråklige barn i lek og samspill i barnehage?] Jeg samtykker til:

å delta i et intervju.

Dato: